

Kiusaamiseen puuttumisen malli Kouvolan varhaiskasvatuksessa ja päiväkotien esiopetuksessa

25.3.2026

Toimintamallin tausta-ajatus

- Painopiste on ennaltaehkäisyssä ja myönteisen ilmapiirin luomisessa

- Alle 7-vuotiaat lapset eivät useinkaan vielä hahmota kiusaamisen käsitettä. Toiminta painottuu aikuisen välittömään puuttumiseen, tunteiden sanoittamiseen ja sosiaalisten taitojen opetteluun. Havainnointi, tilan hallinta ja sensitiivinen vuorovaikutus ovat myös täysin aikuisen vastuulla.

Kiusaaminen ja väkivalta

Yksittäinen riitatilanne	Varhaiskasvatuksen arjessa tapahtuva yksittäinen erimielisyys, joka sovitaan paikan päällä sen aikuisen toimesta, joka sattuu olemaan paikalla tai saa tapahtuneesta tiedon. Ei ole toistuvaa eikä aiheuta jatkotoimenpiteitä.
Kiusaaminen	Sanoin, teoin ja/tai elein tapahtuvaa pahan mielen tai kivun aiheuttamista toiselle. Tahallista ja toistuvaa samaan henkilöön tai ryhmään kohdistuvaa alistamista.
Häirintä	Vihamielistä, halventavaa, nöyryyttävää, ahdistavaa, seksuaalissävytteistä tai muuta epäasiallista kohtelua, koskettelua tai puhetta.
Väkivalta	Tahallista fyysisen voiman tai vallan käyttöä tai sillä uhkaamista. Erotellaan yleensä henkiseen, ruumiilliseen ja seksuaaliseen väkivaltaan.

Tyypillisiä kiusaamiseen liittyviä ilmiöitä varhaiskasvatuksessa

- Aikuisille ei uskalleta kertoa
- Näkymätön kiusaaminen (aikuisilta piilossa tapahtuvaa)
- Riitatilanteet jonottamisen yhteydessä (omaa paikkaa ei voi menettää)
- Syntymäpäiväkutsut (jätetään kutsumatta tai kukaan ei mene juhliin)
- Ryhmästä ulkopuolelle jättäminen
- Seksuaalinen häirintä, jopa väkivalta
- Lapsen kokemusta vähätellään

Ennalta ehkäiseviä toimia kiusaamiseen ja väkivaltaan Kouvolan varhaiskasvatuksessa

- Erityisenä painopisteenä lapsen ja perheiden hyvinvointi ja mielen hyvinvointitasapainoisen kasvun tukeminen. Kehittävä palaute, kasvatusyhteistyö huoltajien kanssa, avoin varhaiskasvatus, tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetteleminen, vanhemmuuden tukeminen, hyvinvointityöryhmät, esiopetuksessa kuraattori- ja psykologipalvelut. Yhteisöllinen hyvinvointityö, opiskeluhuolto ja opiskeluhuoltosuunnitelma.

- miniverso, draamapedagogiikka, Ihmeelliset vuodet – tcm ryhmänhallintamenetelmä, Huomaa hyvä! –materiaalit, Pisarapuuttuminen, tutkimus- ja kehityshanke Saga, Piki-toimintamalli (mallin avulla tunnistetaan ja ehkäistään kiusaamista kotona ja varhaiskasvatuksen ryhmissä).

- Alle 7-vuotiaat lapset eivät useinkaan vielä hahmota kiusaamisen käsitettä. Toiminta painottuu aikuisen välittömään puuttumiseen, tunteiden sanoittamiseen ja sosiaalisten taitojen opetteluun. Havainnointi, tilan hallinta ja sensitiivinen vuorovaikutus ovat myös täysin aikuisen vastuulla.

- Päivittäiset rakenteet ja yhteisöllinen toimintakulttuuri ehkäisevät kiusaamista

  - Selkeä päivärytmi ja rakenteet
  - Myönteinen ilmapiiri
  - Aikuisen aktiivinen läsnäolo leikeissä
  - Ryhmän sääntöjen säännöllinen läpikäynti
  - Tunnekasvatus ja kaveritaitojen opettelu
  - Positiivinen palaute ja kannustus
  - Aikuiset ennakoivat konfliktitilanteet
  - Lapsi oppii kertomaan kiusaamisesta aikuiselle
  - Lapsi oppii pyytämään anteeksi ja sopimaan

Millaisia menetelmiä ja osaamista tarvitaan lisää?

- Miten puuttua kiusaamiseen rakentavasti?
- Koulutustarpeiden kartoittaminen
- Henkilöstölle yhteiset arvot
- Mitä käytännössä tarkoitetaan, kun puhutaan tunne- ja vuorovaikutustaidoista?
- Uusi ”sovittelupalaveri” käytäntö? Miniverso voisi olla ratkaisu tähän.

Kiusaamiseen puuttumisen toimintamalli Kouvolan varhaiskasvatuksessa

Yksittäiset riitatilanteet: Varhaiskasvatuksen arjessa tapahtuva yksittäinen erimielisyys, joka sovitaan paikan päällä sen aikuisen toimesta, joka sattuu olemaan paikalla tai saa tapahtuneesta tiedon. Ei ole toistuvaa eikä aiheuta jatkotoimenpiteitä.

KIUSAAMISEN TUNNISTAMINEN

Varhaiskasvatuksen henkilö, lapsi tai huoltaja havaitsee kiusaamisen

→ Kiusaamiseen puututaan välittömästi ja tiedotetaan kaikkia asianomaisia; kasvattajat, lapset ja huoltajat sekä varhaiskasvatusyksikön johtajat

→ Kaikkia osapuolia kuullaan ja asiasta keskustellaan tasapuolisesti

→ Kiusaaminen loppuu

→ Kiusaaminen jatkuu

KIUSAAMINEN JATKUU, PITKÄKESTOINEN KIUSAAMINEN TULEE VIIVEELLÄ TIETOON TAI KYSEESSÄ ON VAKAVA/VÄKIVALTAINEN KIUSAAMISTAPAUS

Kiusaaminen tuodaan esille laajemmalle ammattiryhmälle: varhaiskasvatusyksikönjohtajalle, varhaiskasvatuksen hallintoon sekä erityisopettajalle sekä esiopetuksessa konsultoidaan tarvittaessa kuraattoria

→ Kiusaamisen yksityiskohtia selvitellään asianosaisten kanssa kokonaiskuvan saamiseksi. Huoltajien kanssa yhteistyö tärkeää, esimerkiksi keskustelut, palaverit. Tehdään jatkosuunnitelma.

Esiopetus: Kutsutaan tarvittaessa monialainen asiantuntijaryhmä, jossa asia käsitellään opiskeluhuollon toimintaohjeiden mukaisesti

Varhaiskasvatus: Kutsutaan kiusaamistilanteen kannalta välttämättömät tahot, jossa asian tarkempi käsittely ja yhteistyö tilanteen ratkaisemiseksi

→ Sovitut toimintatavat kiusaamisen lopettamiseksi kirjataan ja tuodaan asianosaisille tiedoksi ja kaikki sitoutuvat niihin. Lisäksi jatkotoimenpiteenä esimerkiksi reppuohjaajan ohjaus.

→ Kiusaaminen jatkuu

→ Kiusaaminen loppuu

Mahdollisia jatkotoimenpiteitä:
1. Lapsen päivän turvaaminen mm. eriyttävällä toiminnalla/ryhmäsiirrolla
2. Lastensuojelun konsultaatio / lastensuojeluilmoitus
3. Jos henki tai terveys on uhattuna, soita kiireellisessä hätätilanteessa 112

→ Kiusaaminen loppuu

Varhaiskasvatuksen henkilöstö ja vanhemmat seuraavat tilannetta sekä arvioivat tilannetta säännöllisesti

KOUVOLA

Kiusaamiseen ja väkivaltaan puuttumisen toimintamallin jalkauttaminen ja seuranta

- 19.2.2026 toimintamallin esittely varhaiskasvatusjohtajien ajankohtaispalaverissa -> mahdolliset täydennykset
- 5.3.2023 toimintamallin toinen käsittely johtajuusfoorumissa -> ohjeistus yksiköille toimintamallin käyttöönotosta
- Arviointiajankohta loppuvuodesta 2026.

Tukea ja apua kiusatulle, kiusaajalle ja koko perheelle

Perheneuvola

Perheneuvolan tehtävä on tukea alle 13-vuotiaiden lasten perheitä erilaisissa haastavissa elämäntilanteissa. Keskustelut ovat luottamuksellisia ja käynnit maksuttomia. Kokoamme sovitusti sekä läheisiä että eri tahojen auttajia verkostoksi perheen tueksi.

Sosiaalihuollon asiakasneuvonta
ohjaus- ja neuvontapuhelimessa
arkisin klo 9–14.00
puh. 05 220 6000arkisin klo 9–14.00
puh. 05 220 6000

Lapsiperheiden sosiaalityö

Lapsiperheiden sosiaalityö tarjoaa sosiaalihuoltolain mukaisia palveluja ja tukitoimia perheille. Tukitoimien tarkoituksena on auttaa ja tukea sekä lapsia että koko perhettä erilaisissa elämän tilanteissa ja haasteissa.

Sosiaalihuollon asiakasneuvonta
ohjaus- ja neuvontapuhelimessa
arkisin klo 9–14.00
puh. 05 220 6000

Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistys ry

Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistys ry auttaa kaikkia lähisuhteissaan väkivaltaa kokeneita irtautumaan väkivallasta ja selviytymään kokemuksista. Autamme väkivallan kaikkia osapuolia: väkivaltaa kokeneita ja väkivaltaa käyttäneitä.

Vastaava väkivaltatyöntekijä,
puh. 044 3440246
Väkivaltatyöntekijät,
puh. 044 530 1550 tai 040 554 2917

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kaakkois-Suomen piiri

MLL tarjoaa kouluille kiusaamista ehkäiseviä toimia sekä vanhempainiltoja aiheesta. Alan ammattilaisia koulutetaan tunnistamaan kiusaaminen ilmiönä ja miten auttaa kiusattuja.

Maiju Vesa
Nuorisotoiminnan päällikkö
puh. 050 302 0269
maiju.vesa@mll.fi

Sovittelu

Sovittelussa osapuolet kohtaavat toisensa ja käsittelevät rikoksen tai riidan aiheuttamia haittoja sekä niiden hyvittämistä.

Sovitteluohjaaja
puh. 040 591 1718

Apua ja tukea yksikön johtajille ja työntekijöille

- Työterveys
- Seurakuntien kriisityö ja keskusteluapu

KOUVOLA

Työryhmä

Minna Vaitinen
Tuuli Nikula
Tuula Solje

Anne Palmumaa
Terttu Hänninen
Laura Sillanpää

Kiitos!

Varhaiskasvatuspäällikkö Tiina Kirvesniemi